

เรื่อง พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม

รายละเอียด

พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม จ. กำแพงเพชรมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่วางไว้คือ เพื่อให้คนตระหนักถึงมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น สังคม การละเล่นพื้นบ้าน ภูมิปัญญาของคนเฒ่าคนแก่ นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง สนองปรัชญาโรงเรียน ที่มุ่งเน้นความกตัญญูต่อโรงเรียนและท้องถิ่น

เดิมอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารเรียนเก่าอายุเกือบ 100 ปี (ประมาณ 96 ปี) ซึ่งแต่เดิมมีโครงการว่าจะรื้ออาคารทิ้ง แต่ ดร.สมปอง สมลักษณ์พงศ์ (ผู้อำนวยการโรงเรียนขณะนั้น) เกิดความเสียดายเพราะเป็นอาคารที่ท่านเคยเรียนเมื่อตอนเด็ก จึงหาเงินมาซ่อมแซมและจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ และเปิดดำเนินการมา ตั้งแต่ ประมาณ พ.ศ. 2545 แต่เดิมโรงเรียนได้เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ข้าวของไว้ ตั้งแต่ปี 2536 เพราะตอนที่สร้างอาคารเรียนหลังใหม่ ได้ขุดพบโบราณวัตถุต่างๆ เช่น ถ้วยชามสังคโลก ตุ๊กตาสังคโลก ฯลฯ และได้เก็บรวบรวมไว้ในห้องสมุด ต่อมา มีนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการส่งเสริมพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาในโรงเรียน จึงจัดตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ขึ้นอย่างจริงจัง โดยใช้งบประมาณดำเนินการของโรงเรียน และดูแลโดยหมวดศิลปะ

ข้าวของในพิพิธภัณฑ์ส่วนใหญ่ได้มาจากการขอรับบริจาคจากชาวบ้านในละแวกนี้ และมีการลงทะเบียนวัตถุไว้ ทั้งนี้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากพิพิธภัณฑ์เมืองร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกำแพงเพชร มาช่วยแนะนำการลงทะเบียน จัดทำข้อมูล รวมทั้งการจัดวางวัตถุสิ่งของ และจัดระบบทะเบียนวัตถุ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ลงทะเบียนเอง ทั้งการลงในกระดาษและในระบบคอมพิวเตอร์

สำหรับพื้นที่จัดแสดง แบ่งพื้นที่เป็น 2 ส่วน คือ การจัดแสดงในอาคาร และนอกอาคาร ตามลักษณะธรรมชาติของเครื่องมือเครื่องใช้ แบ่งการจัดแสดงออกเป็น 5 หมวด

1. ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา และความเชื่อ

รวบรวมการละเล่นที่กำลังจะสูญหาย และจำลองการละเล่นนั้นๆ ไว้เป็นโมเดล เช่นระบำ ก.ไก่ เป็นการนำอักษร กไก่ - ฮ.นกฮูก มาผูกเป็นเพลง ใช้ร้องเกี่ยวพาราสีกันของกลุ่มสาว การเล่นแม่ศรี เป็นความเชื่อและการละเล่นเกี่ยวกับการเข้าทรงมักแสดงในช่วงสงกรานต์ การแสดงลิเกป่า มักแสดงในช่วงการลงแขกเกี่ยวข้าวและในงานบวชพระ ระบำคล้องช้าง เป็นการแสดงพื้นบ้านของนครชุมที่เลียนแบบการคล้องช้างป่ามาใช้ลากไม้ นำมาคิดเป็นระบำคล้องช้าง นอกจากนี้ยังมี ประเพณีนบพระเล่นเพลง ลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ

ด้านความเชื่อ มีการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่ปรากฏอยู่ตามต่างๆ เช่น ในลวดลายเครื่องปั้นดินเผา ตุ๊กตาเสียดาบ และความเชื่อทางศาสนา เช่นพระเครื่องดินเผา โดยมีพระซุ้มกอกำแพงที่เป็นหนึ่งในเบญจภาคีของพระเครื่องเมืองไทย

2. ภาษา และวรรณกรรม

3. ศิลปกรรมและโบราณคดี กล่าวถึงประวัติเมืองกำแพงเพชร ที่มีอายุรุ่งเรืองราวเดียวและสัมพันธ์กับเมืองสุโขทัย จึงมีรูปแบบศิลปะคล้ายคลึงกัน เช่น เครื่องลายครามที่มีรูปแบบเฉพาะของสุโขทัยคือการรับอิทธิพลจากจีน

4. การละเล่น ดนตรีและการพักผ่อนหย่อนใจเช่น เครื่องดนตรีที่ทำจากวัสดุธรรมชาติและหาได้ในท้องถิ่น

5. ชีวิตความเป็นอยู่และวิทยาการจัดแสดงเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ปิ่นโต จาน ชาม ช้อน เครื่องไม้

แป้ง ฯลฯ ภูมิปัญญาในการเก็บรักษาอาหาร และเครื่องมือช่างและเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพท้องถิ่น เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เช่น แอก คันไถ ลูกคูป เครื่องมือการเก็บเกี่ยว เช่น พายสาตข้าว ใช้คัดเลือกข้าว ลีบออกจากข้าวดี และเครื่องมือหาอยู่หากิน เช่น ข้องจับปลา สุ่ม ซึ่งสัมพันธ์ไปกับวิถีการทำนา นอกจากนี้ยังมี เครื่องมือเครื่องใช้อื่นๆ เช่น กบไสไม้ เลื่อย กระจัง ตาขังจีน เป็นต้น

พิพิธภัณฑ์ยังแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่ง ในการบอกเล่าประวัติของโรงเรียนกำแพงเพชรวิทยาคมตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน ทั้งประวัติความเป็นมาของโรงเรียนที่เกิดจากการรวมสองโรงเรียนเข้าด้วยกัน ครูใหญ่คนแรก ครูเก่า ศิษย์เก่า นักเรียนปัจจุบัน ศิษย์เก่าที่กลับมาทำคุณประโยชน์ให้โรงเรียนสมดังปรัชญาของโรงเรียนที่เน้นการ กตัญญู และจัดแสดงผลผลิตอันดีเด่นของชุมชนและโรงเรียน เช่นงานหัตถกรรม งานแกะสลัก งานหัตถกรรม งาน เป่าแก้ว เครื่องเบญจรงค์ เครื่องเขิน และเครื่องเงิน

นอกจากพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะรวบรวมและบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนแล้ว ยังแสดงการบูรณาการความรู้ ตามสาระ การเรียนรู้และความสนใจของครู นักเรียน เช่น มุมสะสมพันธุ์พืช จัดแสดงตัวอย่างพันธุ์พืช ที่มีและหายากใน ท้องถิ่น ซึ่งเด็กนักเรียนและครูช่วยกันเก็บและรวบรวม และมีวิธีการอบพืชเพื่อนำเก็บไว้ศึกษา นอกจากนี้มีการ อบรมนักเรียนเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในดูแลรักษาพิพิธภัณฑ์ เช่น การดูแลรักษาวัตถุ การทำทะเบียน การจัด ทำใบความรู้ การจัดนิทรรศการหมุนเวียนตามเทศกาล วันสำคัญ และมีการจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยนักเรียนจะไปรวบรวมทำรายงานเป็นรูปเล่ม เช่น หัตถกรรมท้องถิ่น พันธุ์กรรมพืชท้องถิ่น การทำคำบรรยาย ภาษาอังกฤษ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีนักเรียนทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์น้อยคอยนำชมพิพิธภัณฑ์ได้ทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษอีกด้วย

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ , ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่มา :

http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember_Detail.php?id=490&CID=45988

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : วิจิตร โภคการ

วันที่ : 2017-02-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=230&code_db=610002&code_type=03

The Office Of Academic Resource Information And Technology